

Реферат на тему: "Життєвий і творчий шлях Оскара Уайльда"

Оскар Уайльд

Життєвий і творчий шлях Оскара Уайльда.

Народився Оскар Уальд у 1854 році в Дубліні, столиці Ірландії, в сім'ї, де все було прийнято любов'ю до науки і мистецтв. Його батька, сера Уільяма, знали не тільки як відомого хірурга — офтальмолога, а і як археолога — аматора, знавця кельтського фольклору та письменника.

Леді Уальд, мати Оскара, теж була письменницею і активно боролася за свободу Ірландії. Коли хлопцю виповнилося 10 років, перед ним розчинилися двері найпрестижніших навчальних закладів Великобританії: він відвідував школу Портора і Трініті — коледж у Дубліні, а згодом чи не найвідоміший університет світу — Оксфорд. Уальд мав репутацію першого учня. Завдяки своїм непересічним розумовим здібностям він одержував стипендії і премії. 1875 рік Уальд подорожував Італією, а наступного року (разом з професором Мехаффі, відомим вченим і президентом Академії наук Ірландії) — Грецією. Його вчителями в Оксфорді були видатні мислителі й письменники, серед них Д.Раскін, У.Пейтер — відомі провідні теоретики естетизму. Тож не дивно, що в університеті Уайльд захопився естетськими ідеями. Згодом йому судилося стати одним із апостолів "естетського руху" у Великобританії. 1878 рік Уайльд блискуче закінчив Оксфорд, здобувши почесну премію Ньюдігейта за поему "Равенна".

Уже протягом перших років після закінчення університету Уайльд мав стійку репутацію лідера естетів і справжнього денді. Його можна було зустріти на прогулянці з духмяною квіткою соняшника. Він був неперевершеним майстром парадоксів і дотепів, які повторювалися в світських салонах. Цілком закономірно, що Уайльд майже одразу потрапив на вістря сатири модних карикатуристів та фейлетоністів, яких приваблювала і водночас дратувало його "строката" особа. Та й у майбутнього славетного письменника було доволі гострих слів, які глузливым, відливим змістом боляче дошкуляли супротивникам. Постійну увагу до своєї особи Уайльд уміло використовував як засіб самореклами, і його популярність швидко зростала. 1882 рік він читав лекції в США, а 1883 рік прожив кілька місяців у Парижі, де зустрівся з багатьма провідними французькими літераторами: Е. Золя, А. Доде, С. Мелларме та ін. 29 травня 1884 року Оскар Уайльд одружився з Констанцією Ллольд і мав двох синів.

У другій половині 80-х років 19 ст. Літературна діяльність Уайльда набирала дедалі більших обертів. 1887 рік побачила світ його пародія на готичні романи "Кентервільський привид", того самого року він став редактором журналу "Світ жінки". Незабаром були опубліковані перша збірка казок Уайльда "Щасливий принц та інші історії", есе "Перо, олівець і отрута" й "Занепад брехні", а також оповідання "Портрет

містера У. Х.". Широковідомий роман Уайльда "Портрет Доріана Грея" з'явився 1890 рік , в одночас з ще одною його працею з естетики — "Критик як митець".

У першій половині 90-х років минулого століття Уайльд посідає одне з перших місць в англійській літературі. Тематичне багатство й жанрова розмаїтість його творів , їхня художня довершеність свідчать про неабиякий талант письменника. Лише за один 1891 рік він створив п'єсу "Герцогиня Падуанська" , есе "Душа людини за соціалізму" , а також випустив збірки своїх критичних праць ("Задуми") , оповідань ("Злочин лорда Артура Севіла") , казок ("Гранатовий будиночок"). Протягом 1892 — 1895 років Уайльд досягає найбільшого успіху як драматург : з-під його пера виходять трагедія "Соломія" , комедії "Віяло леді Уїндемір" , "Ідеальний чоловік" і "Як важливо бути поважним". Уайльд був одним з тих , хто разом з Б.Шоу , сприяли відродженню англійської драматургії після відносного занепаду в 19 ст.

1895 рік — пік слави і водночас падіння Уайльда. Десь з 1891 року його постійним супутником став лорд Альфред Дуглас. Батько Альфреда , маркіз Квінсберрі , переслідував письменника , звинувачуючи його в розбещенні сина . Уайльд порушив проти маркіза кримінальну справу , але невдовзі сам постав перед судом і програв процес. Його було засуджено на два роки , оголошено банкрутом , позбавлено батьківських прав і віддано на глум натовпу.

1897 рік , коли Уайльд вийшов із в'язниці , його зустріли ворожість і презирство англійського суспільства , і він виїхав до Франції. Там на короткий час до нього повернулося натхнення , і Уайльд написав чудову поему "Балада Редінгської в'язниці" (1898 рік). Але , на жаль , більше нічого , окрім цього шедевра , він уже не створив. Щоправда , збереглося ще його листування , серед якого вирізняється так звана тюремна сповідь "De Profundis" , де письменник аналізує свої запутані стосунки з Боззі (лордом Альфредом Дугласом). Помер Оскар Уайльд в Парижі 30 листопада 1900 року.

Оскар Уайльд — один із найславетніших письменників свого часу , глибокий , оригінальний мислитель , який запропонував нове розуміння мистецтва та його ролі в житті людини і суспільства. Він був прихильником досить розповсюдженої протягом 19 ст. Ідеї "мистецтва

для мистецтва". Як його англійські (" прерафаеліти" , Д. Раскін , У. Пейтер та інші) і французькі попередники (Т. Готье , Ш. Бодлер , С. Малларме) , він схилявся перед Красою гідним об'єктом для творчості. Своєрідна уайльдівська позиція найповніше викладена в його збірнику есе "Задуми" , а також у передмові до роману "Портрет Доріана Грея".

Основні принципи естетичної теорії митця зводяться до таких тез:

Мистецтво не є засобом пізнання та перетворення дійсності, воно пізнає лише Красу, тобто саме себе. Життя і мистецтво абсолютно не-сумісні.

Використана література : "Хрестоматія за 10 клас" ст.333 — 335.

Логічна схема-конспект.

Злочин і кара Доріана Грея .

ПРИЧИНИ.

Згубний вплив лорда Генрі Уоттона , співця краси зла демона — спокусника.

"О ! Розкошуйте, використовуючи час доки юні!..Живіть своїм життям,
що є у вас ! Нічого не проминіть, шукайте завжди дедалі нових вражень ! І не
бійтеся нічого. Новий геденізм-ось що потрібне нашо-
му вікові. Ви могли б стати його наочним символом".

Пробуджена Безілом Голуордом марнославність.

Егоїстичне бажання залишатися вічно молодим.

"Якби це я міг лишатися повік молодим , а старішав портрет !..

Я віддав би за це навіть саму душу !"

Життєвий вибір.

"Вічної молодості , безмежних пристрастей , насолод , витончених і
потаємних , несамовитих веселощів і ще несамовитіших гріхів-усього
цього зазнає він. А портрет нестиме тягар його ганьби..."

ПОРТРЕТ-МАГІЧНЕ ДЗЕРКАЛО ДУШІ.

"Цей юнак насправді був надзвичайно гарний. У ньому відчувалася щирість і
чистота юності... забруднило цієї молододі душі".

Самогубство Сібіл Вейн.

"... Інакшим став вираз, щось жорстоке зявилося в рисах рота..."

Порочне життя.

"Зойк жаку вихопився у художника , коли... він побачив на полотні
бридке вишкірене обличчя. Вираз портрета викликав лише призи́рство і огиду".

Вбивство Безіла Голуорда.

"Портрет усе був відразливий...": "червона волога на його руці ли-
бонь ще пояскравішала , стала більш схожою на тільки-но пролиту кров..."

Прагнучи знищити портрет-совість , вбиває себе.

"А на підлозі з ножем у грудях , лежав якийсь мрець у вечірньому
костюмі. Увесь у зморшках , змарнілий , аж погляд відвертало..."

Роман "Портрет Доріана Грея" — вершина естетизму О. Уайльда

і водночас великої мистецької сили заперечення крайнощів цього естетизму
(культу молодості , краси і насолоди). Автор розв'язує стару проблему безкрайності
злочину по-новому, в гуманістичнішому плані: злочин залишає слід на ретельно
прихованому "я" людини.

Використана література: "Всесвітня література" — журнал за лютий 1999 року ст.
38.

ПРЕКРАСНЕ ЧИ МОРАЛЬНЕ "ПОРТРЕТ ДОРІАНА ГРЕЯ".

Літературна спадщина Оскара Уайльда напрочуд різноманітна і багатогранна :
першими значними творами його були "Вірші" , збірки казок "Гранатова хатина".

Найвідомішим твором письменника , який приніс йому всесвітню славу і
найповніше відбив його філософські та естетичні погляди , життєве кредо і принципи

художньої творчості , був роман "Портрет Доріана Грея" 1891 рік.

Цей твір — ідеальний приклад парадоксальної фабули. Закоханий у свою зовнішність Доріан Грей ладен закласти душу дияволу , аби не старіти і залишатися вродливим юнаком і відбувається незвичайне , протиприродне , фантастичне : забражений на портреті Доріан Грей фі-

зично старіє , його намальоване обличчя вкривається зморшками , його врода гине , а сам Доріан у житті залишається молодим і гарним. Та настає час , коли Доріан готовий знищити свій портрет , який є свідком його безчестя і підступності. Він кидається на своє зображення з ножем. Відчайдушний крик пролунав у великому будинку. Слуги , вбігши до кімнати господаря , побачили на стіні прекрасний портрет молодого Доріана Грея , а на підлозі з ножем у грудях лежав мертвий старий чоловік.

"Портрет Доріана Грея" можна вважати взірцем інтелектуального роману кінця 19-го ст. У цьому творі втілено найдорожчі для письменника думки , що визначали спосіб і стиль його власного життя. "Розкрити себе і втаїти митця — цього прагне мистецтво" , — сказано в авторській передмові до роману.

Відомо , як виник задум роману : одного разу в майстерні свого приятеля Уайльд познайомився з натурником , який вразив його досконалістю своєї вроди. "Який жаль , — вигукнув письменник , — що таке славне створіння мусить старіти!". На це художник , погодившись , додав : "Чудово було б , якби він залишався такий точнісінько , як зараз , а натомість щоб його портрет старів і вкривався зморшками. Велику увагу Уайльд приділяє також одягу своїх персонажів. Його Доріан Грей , намагаючись передати своє почуття до Сібіл друзям , детально описує не її саму , а костюм : "Якби ви її тільки бачили! Очей не можна було відвести від її стрункої постаті , коли вона вийшла на сцену , прибрана хлопчиком. На ній була зеленава оксамитова куртка із світло-коричневими рукавами , щільно по нозу брунасті штанці , вишукана зелена шапчина із соколиним пером під пряжкою і плащ із каптуром". Тільки мііохідь Доріан зауважує , що обличчя Сібіл було мов бліда троянда.

Роман насичений детольними описами велокоswітських віталень , будинку і кімнат Доріана Грея. Сам герой визнає : "Я кохався на красивих речах , до яких можна доторкнутись і взяти до рук. Старий грезет , зелена бронза , лаковані дрібнички , різблення із слонової кості, вишукані інтерери , розкіш , пишно ами зі всією складністю і багатогранністю реакцій на дійсність , тобто не є характеристиками реалістичними. У романі багато діалогів , майже на кожній сторінці ведуться бесіди , що розкривають життєву філософію кожного з героїв , а в сукупності — самого автора.

Лорд Генрі — втілення філософії насолоди. Це витончений естет , що кохається у красі й вімежовується від повторного , бридкого в житті. Це прагнення не помічати нічого , крім краси , робить його непросто байдужим до всього іншого , а й цинічним : "Добрий той , хто живе у злагоді з самим собою... А хто змушений жити у злагоді з іншими людьми , той у розладі з самим собою... Своє власне життя — це найважливіше. Він може собі козиритися своєю моральністю." У лорда Генрі холодна душа людини , яка не має ідеалів.

Егоїзм лорда Генрі — це егоїзм естета , який хоч і має уявлення про реальне життя , але не зважає на нього . Навіть самогубство Сібіл лорд Генрі впершу чергу оцінює незетичного , а з естетичного погляду. Здібний учень лорда Генрі , Доріан тільки спочатку вражений тим , що сталося . Пройде небагато часу , і він буде відчувати те ж , що і його натавник : "А все ж те , що сталося , не вразило мене так , як би мало вразити... У ньому — вся моторошна краса грецької трагедії , в якій я був один з головних героїв , але яка не поранила моєї душі. Обидва герої не хочуть визнати , що у реальному світі кожному вчинку обов'язково притаманне своє етичне значення. Провина за смерть Сібіл залишається провиною , вбивство художника Безіла Голуорда — вбивством. Сам лорд Генрі не робить нічого аморального , його цинізм не тільки слова , тільки поза. Але ця поза його сутність.

Художник Безіл Голуорд — втілення ідеї служіння мистецтву. Він творить красу , і для нього немає нічого вищого за малярство. Він має гаряче , чуйне , добре серце. Портрет Доріана Грея став його кращим творінням. Саме тому Безіл спочатку не хоче виставляти його , бо це означає відкрити свою душу , її глибинні порухи кожному , хто прийде подивитися нову роботу. Безіл захоплюється власним шедевром настільки , що вже не відділяє портрета від живої людини , з якої його написано . Він обоожнює Доріана , стає його другом , відчуває , що почав набагато краще малювати , як познайомився з цим юнаком. Голуорд приходить до Грея , щоб утримати його від бажання піддаватися спокусам , застерегти від такого способу життя , який потребує насолоди різного роду за будь-яку ціну. Він не міг передбачити , як трагічно завершиться візит до того , хто надихнув його на найкраще полотно. Він спалює себе на вівтарі служіння мистецтву. І саме в цьому причина його трагедії.

Трагічна загибель Безіла , як і самогубство Сібіл яскравіше висвітлюють трагедію самого Доріана , який , бажаючи наповнити своє існування постійним відчуттям прекрасного , домігся протилежного , зробив своє життя повторним . Здійснивши свій етичний вибір , він абсолютно відмовляється від відповідальності за реальне життя : "Вічна молодість , безмежні пристрасті , насолоди , витончені й потаємні , розгін несамовитих веселощів і ще несамовитіших гріхів — усього цього зазнає він. А портрет нестиме тягар його ганьби , і більше нічого". Не тільки власні недоліки , пороки , негарні вчинки , а й злочини спотворюють душу Доріана . Гине Сібіл. Вбивство Безіла стало ще одним кроком на шляху до того невідтворюваного краху , який чекає на Доріана Грея. Він залишається юним і вродливим , а його портрет відображає сутність його розбещеної натури , старіння не лише тіла , а й душі. Перші зміни на портреті з'являються тоді , коли Доріан посварився із Сібіл , що призвело до її самогубства : "Інакше став вираз, щось жорстоке з'явилося в обрисах вуст". Доріан намагається позбавитися портрета , але знищує не своє зображення , а себе самого.

"Портрет Доріана Грея" можна тлумачити по-різному , але не визнавати його безумовну неординарність і художню довершеність — неможливо.

Використана література : "Христоматія за 11 клас" ст. 54 — 60

Бути красивим чи добродішним ?

1. Преамбула.

В Англії декадентські течії найчастіше асоціювались з еволюцією естетизму , який формувався на основі романтичної естетики.

Першим естетом в Англії слід вважати Ч. О. Суїнберна. Він переніс на британський ґрунт досвід парнасців , їх нахил до штучної краси. У віршах Суїнберна йдеться про любов до французьких поетів Готьє , Бодлера , Мелларме. Найбільш видатним представником літератури естетизму в англійській та світовій літературі є Оскар Уайльд.

2. "Ноктюрн заснулої Темзи..."

Для глибокого розуміння його творчості слід розглянути його філософію , естетику , своєрідність художньої майстерності.

О. Уайльд був одним з теоретиків естетизму , хоча в його естетиці нелегко знайти стрижень. Він постійно дискутував , частіше сам із собою. Його афоризми і парадокси можна тлумачити по-різному. Нерідко він жертвував ідеєю заради блискучого софізму. Але головним у його переконаннях було служіння Красі , віра в значущість і важливість Мистецтва. Краса для нього — це "символ символів" , але вона вище істини і добра , вона "відкриває нам все , оскільки не виражає нічого" (трактат "Критик як художник"). У книзі "Задуми" , в діалозі "Занепад брехні" лідер естетизму сформулював свій принциповий постулат — парадокс : "Мистецтво нічого не виражає , крім себе самого". Звичайно , легко витлумачити цей вислів як наріжний камінь теорії "читого мистецтва". Але не слід забувати про парадоксальність способу мислення художника. Захищаючи мистецтво , котре служить мистецтву , Уайльд виступав слідом за прерафаелітами , Рескіном , Пейтером проти буржуазного діляцтва і прагматизму.

Захоплення У. Пейтером знайшло відгук і в стилістичній манері О.Уайльда. Вже в його "Віршах" (1881 рік) , а пізніше і в прозі ми знаходимо прекрасні відголоски емпіріонізму.

У. Пейтер , як відомо , протиставив у "Ренесансі" естетичне етичному, визначив завдання критика мистецтва як віднайдення формули , "яка найкраще виражає те чи інше відкриття краси". Сприйняття "дива краси" , за Пейтером , укрив суб'єктивне.

Кращий вірш "Симфонія в жовтому" , написаний під впливом естетики імпресіонізму. Цей твір характеризує імпресіоністська манера вибагливого поєднання деталей і мікрообразів: погляд ліричного суб'єкта пливе по натурі , вихоплює з пейзажу ті фрагменти , які допомагають відтворити химерний "пейзаж душі" (Верлен). Омнібус — "жовтий метелик" , перехожі — ніби рій мошок , причал "похмурий" (точніше було б перекласти значення : як "затінений" , тобто нечітко помітний , схований в "жовтому тумані").

У перекладі образ ліричного суб'єкта , розчинений в атмосфері вірша , в оригіналі цей образ михтить в останньому катрені.

І біля ніг моїх бліда зелена Темза...

Настрій меланхолії , таким чином , належить спостерігачу , який близько стоїть від

обекта зображення , а невиразність малюнка пояснюється точкою зору , яку можна умовно назвати "крізь туман". Це "туман" імпресіоністичного бачення , пелена естетизуючої метафорики , яка відрізняє Уайльда від європейських поетів , що орієтуються як на музику вірша (Верлен) , так і на "естетизм" стилю (А. Фет , М. Волошин , М. Вороний , М. Філянський , ранній В. Б.)

Передаючи через зовнішній світ внутрішній стон героя , поет традиційний — він не винаходить нових ритмів та інтонацію. Йому не без підстав дорікали у вторинності — занадто звичні його асоціації , літературні емоції. Він ніби ховається за емблему. Звідси і роль "маски" в його творчості. Він не хотів виливати своєї душі , та , мабуть , і не було таких хвилин творчого екстазу , які були б властиві іншому естету — Ч.О. Суїнберну. Не було в його "декоративних фантазіях" романтичного демонізму , також тяжіючого до "маски" , але з іншою метою. Було , повторимо , об'єктивування в традиційно — емблематичних образах , суб'єктивно — примхливих "імпресій" , було відчуття облудної хитрості світу. Так , у "Ранку" О.Уайльда читаємо :

НоктюРН заснулої Темзи синьо — золотої

Акорди попелясто — жемчужні змінили.

Високий бюст проплив над сонною водою.

І тіні затремтіли — безвільно відступили.

Слід також відзначити , що Уайльд в своїй урбаністичній ліриці орієтується не тільки на естетичні ідеали парнасців , а й також на символістів. Особливо йому імпував Поль Верлен. Їх можна назвати імпресіоністами. Поета хвилює насамперед "імпресія" ("літописати власні враження" — його кредо). Звідси і висунення на перший план "антуражу" і власного бачення , пошук екзотичних порівнянь ("місяць сховався за жовтуватою , як сірка , хмарою. З — поза бурої гриви блищить вона , як левине око"). У "Могилі Кітса" такі ж часом манірні до втрачання смаку , інколи дійсно цікаві образи прикривають головне — характер поета , якому присвячений твір. Загальні визначення ("поет — живописець" , "Гордливе серце , розбите приниження") не доповнюють наших уявлень про поетів — романтиків.

Більш безпорадні і по — людському зворушливі вірші і поеми , змістом яких виступають не літературні ремінісценції , не міфологічні та культурологічні ілюзії , а власний трагічний досвід поета. Така хрестоматійна "Балада Редінгтонської в'язниці" , що переростає у філософську притчу про зневажання краси , про загибель кращих почуттів у людині , про "Смерть. Виснаження. Приреченість."

Якщо в перших віршах Уайльд проступає настрій гедоністичного імморалізму , то в "Баладі..." основним мотивом стає біль за "принижених і скривджених". Немає виявлень пересиченого інтелектуала , що виграє духовними скарбами , картинами далеких епох ("Сфінкс" , "Нещастя Ітиса" , "Людство" , "Нова Гелена"). Немає у творі ніцшеанської пози. Оповідь ліричного героя про страту вбивці , деталі побуту в'язниць , думки про Память , Гріх , Жах — все це супроводжується сардонічною думкою : "Кожен вбиває те , що любить". Використана л-ра: "Зарубіжна л-ра в навчальних закладах" за травень 97р., стр. 21-22.

Імпресіонізм (від фр. Impression — враження) — течія модернізму , яка відзначається ушляхетненим , витонченим відтворенням особистих вражень та спостережень , мінливих , миттєвих відчуттів та переживань.

Символізм (від грецьк. Symbolon — знак , символ , ознака) — одна із течій модернізму , в якій замість художнього образу , що відтворює певне явище , застосовується художній символ , що є знаком мінливого "життя душі" і пошуком "вічної істини".

Естетизм — збірна назва літературно — мистецьких течій , представники яких у маніфестах та творах на перше місце висували естетичні програми , обстоювали естетичні особливості мистецтва.

Гедонізм — філософсько-етичне вчення , згідно з яким насолода , задоволення — це найвище благо , до якого прагне людина у житті і яке визначає її орієнтацію в моральних цінностях.

Цинізм — зневажливе ставлення до культури , суспільства , його духовних і моральних цінностей , загальноприйнятих норм поведінки.

Етика — філософська наука , що вивчає походження і суть моралі , її характер , структуру , досліджує моральні категорії тощо. Часто терміни "етика" і "мораль" використовуються як синоніми.

Культ — релігійне вшанування якихось предметів або надприродної істоти; обрядовий бік релігії ; надмірне возвеличення чогось або когось.

Модернізм — (від фр.Modernisme , новітній ,сучасний) — основний напрям буржуазного мистецтва доби імперіалізму , що характеризується розривом з ідейними і художніми принципами класичного мистецтва.

Тема: Загальна характеристика драматургії XIX ст. Оскар Уайльд "Портрет Доріана Грея".

План.

1. Нові риси імпресіонізму в драматургії XIX ст.
2. Оскар Уайльд — видатний письменник англійського раннього модернізму.
3. Естетизм Уайльда , імпресіоністичність стилю.
4. Місце Уайльда у світовій літературі.

Семінар.

Тема: "Портрет Доріана Грея" як осереддя творчості Оскара Уайльда.

План.

1. Життєвий і творчий шлях письменника.
2. Філософсько-естетичні та моральні проблеми твору "Портрет Доріана Грея".
3. Риси інтелектуального роману.
4. Вплив імпресіонізму на творчість письменника.

Використана література: "Христоматія за 10 клас" ст.333 — 335.

"Всесвітня література" — журнал за лютий 1999 року ст. 38.

"Христоматія за 11 клас" ст. 54 — 60.

"Зарубіжна л-ра в навчальних закладах" за травень 97р., ст. 21-22.

Журнал "Всесвіт" ст. 137-139.

"Христоматія" за 10 клас , ст.21-22.

.

Модернізм має багато течій. Наприкінці XIX — в першій половині XX ст. Сформувалися імпресіонізм , символізм , акмеїзм , футуризм , сюрреалізм та ін.

Імпресіонізм (від фр. Impression — враження) — течія модернізму , яка відзначається ушляхетненим , витонченим відтворенням особистісних вражень та спостережень , мінливих, миттєвих відчуттів та переживань.

Сформувався у Франції в другій половині XIX ст. Насамперед у малярстві (назва походить від картини К. Моне "Імпресія. Схід сонця",1873). Його представники — художники : К. Моне , Е. Мане , О. Ренуар , Е. Дега та ін. — основним завданням митця вважали найприродніше зобразити зовнішній світ , витончено передати свої миттєві враження , настрої. "Я малюю те , що зараз відчуваю", — зізнався К. Пісаро.

Імпресіонізм виявився плідним і для музики (М. Равель, К. Дебюссі,

М. де Фалья, Дж.Пуччіні, С. Скотт та ін.).К. Дебюссі зазначав: "Займаються метафізикою , а не музикою... Не дослухаються навколо себе до нескінченних шумів природи... Ось на мою думку , новий шлях. Це мистецтво вільне , іскристе , мистецтво вільного повітря , мистецтво , порівняне зі стихіями , вітром , небом , морем! Я тільки намагаюся виразити з найбільшою щирістю відчуття і почуття , які переживаю : інше мало що для мене важить..."

У літературі представниками імпресіонізму є брати Гонкури , А.Доде, Гі де Мопассан , П. Верлен (Франція) , С.Цвейг , А.Шніцлер (Австрія), С.Віткевич , С. Жеромський (Польща) , М.Коцюбинський , М.Вороний , М.Хвильовий , Г.Косинка (Україна) та ін. Імпресіоністи змальовували світ таким яким він видавався у процесі безпосереднього бачення. "Бачити , відчувати , виражати — в цьому все моє мистецтво" , — ці слова братів Гонкурів можна вважати дивізом творчості усіх майстрів імпресіонізму. Для їх творів характерні суб'єктивність зображення , підкреслений ліризм , використання тропів (метафор , епітетів , символів тощо) , які підсилюють асоціативність почуттів і вражень. Описи стають більш епізодичними , фрагментарними , велике значення в них мають засоби відтворення кольорів , світлотіней , звукових барв і тонів ,

що передають зміну внутрішніх почуттєвих станів автора. Часто письменники вдаються до форми ліричного монологу , використання незакінчених фраз , думок , які допомагають відобразити плин настроїв та вражень героя.

У поезії імпресіонізм був дуже близький до символізму.

Використана література: "Христоматія" за 10 клас , ст.21-22.

Незнаний Оскар Уайльд.

Епоху , коли творив О. Уайльд (1859 —1900) , часто називають fin de siecle — кінець століття. За наших днів це французьке словосполучення знову потрапляє до літературного вжитку , хоч між нами й тим "кінцем століття" , пролягає така довга дистанція. Про те , мають , очевидно рацію , ті культурологи , які знаходять підстави

для порівняння нинішньої *fin de siècle* з попереднім. І там , і тут — серйозні злами в соціальній історії та її розумінні , зіткнення консервативних традицій з декларативним ультрановаторством , ускладненість історико-культурного процесу , в якому сучасникам нелегко буває відрізнити вічне від одноденного , цінне від гучного , істину від її імітації. Може , нам варто уважніше придивитися до деяких культурних явищ тієї доби , щоб адекватніше зрозуміти наше строкате сьогодення?

Про погляди Уайльда на літературу і мистецтво написано мабуть , не менш , ніж про його художню спадщину. Причиною цього є не тільки своєрідність літературно-естетичних позицій , але й сама форма виразу. Один з теоретиків англійського естетизму та його провідний митець — практик , Уайльд був схильний до парадоксальної афористичності у самовислові та оформленні своїх суджень і його блискучі парадокси , які приваблювали ще сучасників письменника , надовго пережили естетизм як літературну течію.

Власне естетизм як історико-літературний феномен має в англійській культурі досить точне датування : 80 — 90 — і року минулого століття. Перелічуючи основні принципи цієї течії , одразу ж , як правило , згадують , що британські естети сповідували культ "чистого мистецтва" і найвище місце на своїй шкалі цінностей відводили могутній красі. Втім , ще один з попередників цієї течії Джон Раскін , ставив красу вище над усе , але , на відміну від свого вчителя , молодші естети вихолощували з поняття краси будь-який етичний зміст , підкреслюючи байдужість справжнього мистецтва до будь-якої моралі.

Ще на початку своєї літературної діяльності завершують у 1882 р. своє лекційне турне по Північноамериканських Сполучених Штатах , Уайльд у лекції "Ренесанс англійського мистецтва" твердив , що справжній сенс життя слід шукати в мистецтві. Пізніше він формулює й інші теоретичні принципи : мистецтво первинне , тоді як життя лише імітує його ; сила митця — у вмінні абстрагуватися від дійсності , оскільки зв'язок з нею руйнує мистецтво ; життя митця саме по собі є мистецтвом ; будь-яке мистецтво не несе абсолютно ніякої користі.

Своєрідним катехізмом естетизму стала книжка діалогів Уайльда "Наміри" (1891) , де у традиційній , платонівській формі викладено вихідні позиції письменника. Не додатком до цих діалогів , а квінтесенцією їхнього змісту можна назвати півтори сторінки блискучих афоризмів , що становлять передмову автора до роману "Портрет Доріана Грея". Зіставляючи самі ці тексти з художніми творами письменника , дослідники з часом почали звертати увагу на помітні розбіжності між естетичною програмою та її творчою реалізацією — суперечностей , які дають взнаки , але , на диво , анітрохи не знижують цінності уайдільської спадщини.

З багатством відтінків і співіснування , а згодом і протиборством різних тенденцій ми зустрічаємось у літературно-критичних виступах Уайльда. Серед численних літературних амплуа лідера англійських естетів не останнє місце посідає критик. Перші його звернення до цього роду діяльності припадають на рубіж 1870 — 80-х років , а з 1884 р. він регулярно пише критичні огляди і есе для різних періодичних видань

("Пелл мелл газетт" , "Жіночий світ" та ін.). Крім того , літературно-критична думка Уайльда дістала цікавий вияв у багатьох інтерв'ю і , нарешті , в його листах , чиє перше більш-менш повне зібрання було видане лише 1962 року.

Саме в цих різножанрових текстах письменник постає не тільки в новому ракурсі , але й у дещо іншій якості , ніж , наприклад в есеїстиці. На відміну від есе та трактатів з продуманою вишуканістю логіки , короткі рецензії , листи та інтерв'ю знайомлять нас із безпосереднім , сказати б , "непідготовленим" і найвідвертішим викладом думок Уайльда — теоретика , критика , читача. З таких , здебільшого маловідомих у нас матеріалів і упорядкована (за хронологічним принципом) добірка , якій передують ці зауваження.

Звичайно , не можна казати , що Уайльд — рецензент або Уайльд — кореспондент дивиться на мистецтво слова зовсім інакше , ніж творець "Намірів". Сперечаючись із газетярами , які не зрозуміли його роману , письменник твердив , що "життя своїм реалізмом завжди псує мистецтво" , а вищим сенсом літератури є "опанування неіснуючого". Ці сентенції викликають негайну асоціацію з діалогом "Занепад мистецтва брехні" , пафосом якого є ствердження згубності для мистецтва тісного зв'язку з реальністю.

Епатуючи багатьох сучасників , декларації Уайльда , про те , що мистецтво первинне , що воно є вищим від життя , варіюються в його листах і нататках. Наприклад , у рецензії на двотомник Бальзака він пише про те , що герої "Людської комедії" живіші та значніші для читача , ніж сучасники. За спогодами одного з друзів Уайльда , той називав "найбільшою трагедією у своєму житті" (звичайно до ув'язнення 1895 року)... Смерть Люсьєна де Рюбампре. У мистецтві слова для нього існувала якась самоціль : "Заради однієї фрази ,— запевняв він А. Конан-Дойля ,— я викидаю у вікно правдоподібність , а заради епіграми забуваю про правду". Такого роду декларації не важко звести до відомого гасла "Мистецтво задля мистецтва".

В одній з лаконічних рецензій Уайльда читаємо : "Погано , епоха шукає у мистецтві своє відображення" , — і , звичайно ж , згадуємо два поєднаних за змістом афоризми з передмови до "Портрета Доріана Грея".

"Ненависть XIX ст. До реалізму — це шаленство Канібана , який побачив себе у дзеркалі"

"Ненависть XIX ст. До романтизму — це шаленство Канібана , який не знайшов у дзеркалі своє відбиття".

Втім , у цих афоризмах Уайльд , можливо , сказав більше , ніж намірявся. Тут об'єктом його категорично неприйняття стає не тільки приземле мистецтво , що одновимірно тлумачить шекспірівську формулу: "мета мистецтва тримати дзеркало перед природою". У романтизм , і реалізм для письменника це різні обличчя великого Мистецтва , а спотворою Канібаном порівнюється ненависне Уайльдові утилітарне та безлике XIX ст. Антибуржуазний пафос , яким позначені кращі творіння Уайльда — митця , скрізь забарвлює його критичну думку , і в такі хвилини питання співвідношення мистецтва та життя , мистецтва та моралі вирішуються вже не так

однозначно як у полемічно загострених афоризмах.

"Вам слід звернутися безпосередньо до життя",— пише Уайльд К.Кернагену , радячи початківцю утриматися від казково-фантастичних побудов і подбати про художнє осягнення сучасної діяльності. Чи був щирим відомий письменник у листі до молодого колеги? Безперечно! Саме інтонація , в якій витримано листа , та його аскетично просте стилістичне оформлення не залишають ніяких сумнівів ; до того ж в інших листах , інтерв'ю , знаходимо у нього аналогічні зауваження. В одному з листів до Б. Шоу він захоплено пише про "благородну довіру" Шоу до драматичної цінності простих життєвих фактів. Серед найбільших літературних авторитетів Уайльда центральне місце посідають великі реалісти: Бальзак , Тургенєв , Флобер , Джордж Елліот , Достоевський , Толстой. При тому творець "Доріана Грея" не бачить у книгах улюблених майстрів "дзеркального" відображення життя. Його приваблює реалізм , як "художній склад розуму" (скористаємося з вислову Е. Ауербана). Наприклад , його імпонує вимисел у романі Достоевського , але цей вимисел , на думку рецензента , виростає на ґрунті чудового знання реальності.

Інерційному поглядові на Уайльда як на адепта "чистого мистецтва" різко суперечать критичні міркування письменника про "чисту форму". Так , у рецензії на поетичну збірку Суїнберна він , віддаючи належне мелодійності цієї поезії , сприймає її вельми критично , оскільки не знаходить у ній поетичної широти — "душі". "Жовта книга" , більшість авторів якої були стурбовані проблемами "чистої форми" , здається йому "нудною та бриткою".

Було б невірним говорити й про соціальну індеферентність Уайльда — критика. В одному із оглядів , які було вміщено в журналі "Жіночий світ" , чітко висловлено думку про соціально-політичні передумови та функції мистецтва у різні часи. Торкаючись соціально-політичних причин негативного ставлення в Англії до його ранньої поеми "Віра , або Нігілісти" чи заборони британською цензурою сценічного втілення драми "Саломея" , Уайльд висловлює переконання , що "квіти мистецтво" ростуть у чарівному садку , далеко від соціальних колізій та пристрастей.

Питання про взаємини мистецтва та моралі , одне з найгостріших в естетиці митця — дебатується в його есеїстиці. Широко відомі афоризми , згідно з якими "нема книжок моральних або аморальних , але є книжки які добре чи погано написані" , а етичні симпатії художника народжують лише "непростиму манірність стилю". Однак прислухаймося до "відвертішого" Уайльда.

У рецензії на книгу В.Вітмена він схвалює "високі моральні цілі" , властиві творчості американського поета. Обурення викликає в нього тодішня театральна цензура , яка "відбиває бажання до художнього осягнення моральних і високих тем". Його ображає і дивує те , що рецензенти — філістери вважають , "Портрет Доріана Грея" книгою аморальною. Уайльд — критик наголошує на етичній проблематиці в творах класиків та сучасників , більше того — він не приховує і власного інтересу до цього кола проблем.

Зовсім не виключено , що , знайомлячись із наведеними фрагментами рецензії , листів чи інтерв'ю , читач не утримається від сумнівів. Чи то насправді О.Уайльд? Куди

поділася його любов до парадоксів? Коли ж слід йому вірити, які декларації брати всерйоз? Коли він щирий, а коли кокетує з істиною?

Однозначно відповісти на кожне з цих запитань нелегко. Творця "Чарівних казок" та "Портрета Доріана Грея" важко зрозуміти без урахування разючих протеріч у його теоретичних постулатах, так само як і численних розбіжностей між цими постулатами та художньою практикою. До того ж літературно-естетичні переконання протагоніста естетичного руху часом ховалися за життєвою позою світського денді, яка була для Уайльда складовою частиною не тільки побутового, а й літературного етикету, що його було народжено "жовтими 1890-ми роками". Прагнення ігнорувати цю суперечливість неминуче призводить до спрощення нашого уявлення про естетику і творчість письменника. У широковідомому діалозі "Критик як художник" з книги "Наміри" є одне місце, повз яке поспішають пройти численні інтерпретатори естетики Уайльда: надто різко воно протистоїть усій логіці міркувань провідного естета. В тому місці один з учасників діалогу — ближчий до авторської позиції — Гілберт напрочуд влучно визначає завдання критика: "Він (критик.-М.С.) завжди показує твір у якихось нових стосунках з нашим часом. Він завжди нагадує, що великі твори сповненні життя..." Не тільки друга,

але й перша частина цього вислову погано вписується в концепцію

"чистого мистецтва".

Можна припустити думки, що подібні висловлення в есеїстиці Уайльда випадкові й включені до загальної низки роздумів, "заради красивого слівця". Проте це не так. У стислих рецензіях, листах, інтерв'ю письменника ми знаходимо своєрідну мозаїчну сповідь художника. В короткій оперативній нотатці або в листі він відсуває завісу літературного дентизму, розвіює туман парадоксів і демонструє часом такий високий ступінь відвертості, якого ми не знайдемо в жодному з його відомих творів, за винятком посмертно виданої книжки "De Profundis" — цілісної сповіді, яка виросла з приватного листа, і де художник з невідомою ширістю викладає свої потаємні думки про істину в мистецтві.

Втім, у "відвертих" писаннях Уайльда є чимало моментів, які дозволяють впізнати славнозвісного майстра слова. Це, звичайно ж, мовне оформлення лаконічних нотаток, афористичність багатьох формулювань і рідкісне вміння не повторюватись у самовиразі, завше бути оригінальним.

З широковідомим Уайльдом автора листів та рецензій зближує також послідовна і непримиренна антибуржуазність, ненависть до лицемірства всіх та всіляких тартюфів. У рецензії на нові книжки про Лонгфелло та Колріджа, в суперечках навколо цензурної заборони

"Соломеї", у двох листах до Бернарда Шоу перед читачем постає Оскар Уайльд без машкари-антипод сучасного йому філістерського утилітаризму та святенництва, піднесених до рангу політико-ідеологічної стратегії.

Ці сторони його світогляду знайшли своєрідний вихід у творчості Майстра, схильного до відливої іронії та несподіваних парадоксів. Критична й епістолярна

спадщина проливає додаткове світло на природу естетики Уайльда , на складний характер протиріч між деякими його деклараціями та художньою творчістю. Вона не тільки репрезентує індивідуальність "художника як критика", але й допомагає краще зрозуміти позицію письменника в історико — культурному контексті.

Оскар Уайльд.

Хронологічна таблиця.

1854 р. Народився Оскар Уайльд в Дубліні , столиці Ірландії , в сім'ї , де все було прийнято любов'ю до науки і мистецтва. Його батька , сера Уільяма , знали не тільки як відомого хірурга — офтальмолога , а і як археолога — аматора , знавця кельтського фольклору та письменника. Леді Уайльд , мати Оскара , теж була письменницею і активно боролася за свободу Ірландії.

1864 р. Перед Оскаром розчинилися двері найпрестижніших навчальних закладів Великобританії : він відвідував школу Портора і Трініті — коледж у Дубліні , а згодом чи не найвідоміший університет світу — Оксфорд. Уайльд мав репутацію першого учня. Завдяки своїм непересічним розумовим здібностям він одержував стипендії і премії.

1875 р. Уайльд подорожував Італією , а наступного року (разом з професором Мехаффі , відомим вченим і президентом Академії наук Ірландії) — Грецією. Його вчителями в Оксфорді були видатні мислителі й письменники , серед них Д. Раскін , У. Пейтер — відомі провідні теоретики естетизму. Тож не дивно , що в університеті Уайльд захопився естетськими ідеями. Згодом йому судилося стати одним із апостолів "естетського руху" у Великобританії.

1878 р. Уайльд блискуче закінчив Оксфорд , здобувши почесну премію Ньюдігейта за поему "Равенна". Уже протягом перших років після закінчення університету Уайльд мав стійку репутацію лідера естетів і справжнього денді.

1882 р. Оскар Уайльд читав лекції в США.

1883 р. Прожив кілька місяців у Парижі , да зустрівся з багатьма провідними французькими літераторами : Е. Золя , А. Доде , С. Малларме та ін.

29 травня О. Уайльд одружився з Констанцією Ллойд і мав двох синів.

1887 р. Побачила світ його пародія на готичні романи "Кентервільський привид" , того самого року він став редактором журналу "Світ жінки".

1890 р. Побачив світ його широковідомий роман "Портрет

Доріана Грея".

1891 р. Він створив пєсу "Герцогиня Падуанська" , есе "Душа людини за соціалізму".

1892-1895рр. Виходить трагедія "Соломія" , комедії "Віяло леді Уїндемір" , "Ідеальний чоловік" і "Як важливо бути поважним"

1895 р. Пік слави і водночас падіння Уайльда.

З 1891 р. Його постійним супутником став лорд Альфред Дуглас.

Його позбавлено батьківських прав і віддано на глум натовпу.

1897 р. Уайльд вийшов із в'язниці.

1898 р. Написав чудову поему "Балада Редінгської в'язниці".

30 листопада Помер Оскар Уайльд в Парижі.

1900 р.

Тести.

1. В якому місті народився Оскар Уайльд ?

- а). в Парижі;
- б). в Дубліні;
- в). в Києві.

2. Ким працював батько Оскара Уайльда ?

- а). хірургом , археологом ;
- б). вчителем ;
- в). директором університету.

3. Ким працювала мати Оскара ?

- а). вчителькою;
- б). письменницею;
- в). медсестрою.

4. В якому році письменник починає вчитися в навчальних закладах Великобританії ?

- а). в 1863р.
- б). в 1864р.
- в). в 1868р.

5. Яку школу і коледж Оскар відвідував у Дубліні ?

- а). школу Портора і коледж Трініті;
- б). школу Болдена і коледж Трініті;
- в). школу Трініті і коледж суїмбала.

6. В якому університеті вчився Оскар Уайльд ?

- а). Ліверпуль;
- б). Трініті;
- в). Оксфорд.

7. В якому році і з ким Уайльд подорожував Грецією ?

- а). в1876р. з професором Мехаффі;

б). в 1874р. з П. Верленом;

в). в 1878р.

8. Які видатні люди були вчителями письменника ?

а). Д. Раскін, У. Пейтер;

б). Люсьєн де Рюбампле;

в). П. Верлен.

9. В якому році Оскар закінчив Оксфорд ?

а). в 1878 р.

б). в 1879 р.

в). в 1880р.

10. За яку поему Уайльд здобув почесну премію Ньюдігейта ?

а). "Ідеальний чоловік";

б). "Равенна";

в). "Квіти".

11. Де Оскар читав лекції в 1882 р. ?

а). Париж ;

б). США;

в). Лондон.

12. Де письменник зустрівся з багатьма провідними французькими літераторами ?

а). в Парижі ;

б). в Лондоні ;

в). в Ліверпулі.

13. Як звали жінку Оскара Уайльда ?

а). Констанція ;

б). Елізавета ;

в). Анастасія.

14. Скільки дітей було у Оскара ?

а) 5;

б) 3;

в) 2.

15. Оскар Уайльд став редактором журналу...

а). "Дзвін";

б). "Світ жінки";

в). "Нове життя".

16. В якому році з'явився широковідомий роман "Портрет Доріана Грея" ?

а). в 1891р.

б). в 1890р.

в). в 1879р.

17. Хто з 1891р. став постійним супутником Оскара ?

а). Ш. Бодлер;

б). Альфред Дуглас ;

в). П. Верлен.

18. Де помер письменник ?

а). в Дубліні;

б). в Італії

в). в Парижі.

19. В якому році помер Оскар Уайльд ?

а). 1900р.

б). 1901р.

в). 1899р.

20. Як звали художника в романі "Портрет Доріана Грея"?

а). Генрі;

б). Безіл;

в). Доріан.

Відповіді на тести.

1. б). в Дубліні;

2. а). хірург , археолог;

3. б). письменницею;

4. б). в 1864р.;

5. а). школу Портора і коледж Трініті;

6. в). Оксфорд;

7. а). в 1878р.;

8. а). Д.Раскін, У.Пейтер;

9. а). в 1878р.;

10. б). "Равенна";

11. б). в США;

12. а). в Парижі;

13. а). Констанція;

14. в).2 ;

15. б). "Світ жінки";

16. б). в 1890р.;

17. в). Альфред Дуглас;

18. в). в Парижі;

19. а). 1900р.;

20. б). Безіл.

Запитання та завдання.

1. Що таке модернізм ?

2. На які течії поділяється модернізм ?

3. Що таке імпресіонізм ?

4. Які ви знаєте збірки казок О. Уайльда ?

5. Яку ви знаєте песу і есе Уайльда ?

6. З якими комедіями О. Уайльда ви ознайомилися ?

7. В якому журналі працював редактором О. Уайльд ?
8. В якому році помер Оскар Уайльд ?
9. Чим захоплювався головний герой і його творець ?
Що він колекціонував ?
10. Як звали художника в романі "Портрет Доріана Грея"?
11. В кого був закоханий Доріан Грей ?
12. Хто трагічно помирає в романі "Портрет Доріана Грея"?
13. Як ще називали роман "Портрет Доріана Грея"?
14. Як Уайльд відносився до мистецтва ?
15. Дайте характеристику головного героя роману.
16. Дайте характеристику герою роману "Портрет Доріана Грея" Лорду Генрі.
17. В чому полягає егоїзм Лорда Генрі ?
18. Охарактеризувати Безіла Голуорда у романі "Портрет Доріана Грея"
19. Що висвітлює трагедію самого Доріана ?
20. Що відображає портрет Доріана Грея ?
21. Чому на портреті відбуваються жахливі зміни ?
22. Коли на портреті з'являються перші зміни ?
23. Що призвело до самогубства Сібіл-Вейн ?
24. У чому полягає гуманістичний смисл роману ?
25. Перелічити головних герої роману.

Відповіді на запитання.

1. Модернізм — (від фр. *modernisme*, новітній, сучасний) — основний напрям бужуазного мистецтва доби імперіалізму, що характеризується розривом з ідейними і художніми принципами класичного мистецтва.

2. Модернізм поділяється на імпресіонізм, символізм, акмеїзм, футуризм, сюрреалізм та ін.

3. Імпресіонізм — (від фр. *Impressionnisme* , від *impression* — враження) — напрям у мистецтві й літературі останньої третини ХІХ ст. Поч. ХХ ст., який основним завданням уважав витончене відтворення реального світу в його рухливості й мінливості, іноді без заглиблення в їхню суть і соціальну зумовленість.

4. " Щасливий принц та інші історії",
" Гранатовий будиночок".

5. Песа " Герцогиня Падуанська",
Есе " Душа людини за соціалізму".

6. " Віяло леді Уїндемір",
" Ідеальний чоловік",
" Як важливо бути поважним".

7. " Світ жінки".

8. В 1900 р.

9. Колекціонуванням коштовного каміння.

10. Безіл.
11. В Сібіл — Вейн.
12. Сібіл — Вейн.
13. Декоративний роман.
14. Мистецтво для Уайльда вище за життя.
15. Образом Доріана Грея, людини з неабияким мистецьким темпераментом. Це була дуже красива людина.
16. У Лорда Генрі холодна душа людини, яка не має ідеалів. Лорд Генрі — втілення філософії насолоди. Це витончений естет, що кохається у красі й відмежовується від повторного, бридкого в житті.
17. Це егоїзм естета, який хоч і має уявлення про реальне життя, але не зважає на нього. Навіть самогубство Сібіл лорд Генрі в першу чергу оцінює не з етичного, а з естетичного погляду.
18. Художник Безіл Голуорд — він творить красу, і для нього немає нічого вищого за малярство. Він має гаряче, чуйне, добре серце і вкладає його у кожний свій твір. Портрет Доріана Грея став його кращим творінням.
19. Трагічна загибель Безіла, як і самогубство Сібіл висвітлюють трагедію самого Доріана.
20. Його портрет відображає сутність його розбещеної натури, старіння не лише тіла, а й душі.
21. Жахливі зміни на портреті відбуваються тому, що герой знехтував моральні норми.
22. Перші зміни на портреті з'являються тоді, коли Доріан посварився із Сіділ.
23. Сварка з Доріаном Греєм.
24. Оскар Уайльд, поголошуючи незалежність мистецтва від моралі, водночас стверджує своїм твором: не можна безкарно порушувати норми людського життя. Втрата моральних устроїв веде людину до загибелі.
25. Доріан Грей , лорд Генрі , художник Безіл Голуорд.